

การพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

นิภา ชมพูนุช* วรณศิริ ปัญโญ** และ สิริ อุดมผล***

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่มีประสิทธิภาพเชิงความเชื่อมั่นและเที่ยงตรงสำหรับประเมินตนเอง

วิธีการ : กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ประชาชนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 20-60 ปี จำนวนทั้งสิ้น 370 คน แบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคพัฒนาตามความหมายที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านคือ การควบคุมและจัดการ ด้านสาเหตุของปัญหาและความรับผิดชอบต่อปัญหา ด้านผลกระทบที่มาถึง และด้านความทนทานต่อความยืดหยุ่นของปัญหา

ผลการศึกษา : พบว่าแบบประเมินที่ทำการพัฒนาขึ้นมีค่าความเที่ยงตรงแบบแอลฟาทั้งหมดเท่ากับ .77 มีค่าความตรงเชิงโครงสร้างทุกองค์ประกอบ 61.20 และลักษณะข้อมูลพื้นฐานที่แตกต่างกันบางประการของกลุ่มตัวอย่างจะมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป : แบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ความเชื่อมั่น และเที่ยงตรงเพียงพอที่จะใช้สำหรับประเมินตนเอง

คำสำคัญ : แบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

* วท.บ. (จิตวิทยา)

** วท.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ)

*** วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก) กลุ่มงานจิตวิทยา โรงพยาบาลสวนปรุง เชียงใหม่

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าในช่วงสิบปีมานี้ จะมีผู้ให้ความสนใจต่อบัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของบุคคลว่า ไม่ได้เป็นผลมาจากความสามารถทางเชาวน์ปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว หากความสามารถในเชิงอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient; EQ) ก็เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จในทุกกิจกรรมของชีวิต ช่วยในการเตรียมความเป็นผู้นำที่ดีในอนาคตได้ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2543: 13) แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่คนทุกคนที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากความฉลาดทางอารมณ์ของตนได้เต็มที่ ซึ่งในเวลาต่อมา ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนวความคิดใหม่ๆ ว่านอกจากแนวความคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการประสบความสำเร็จของบุคคล นั่นคือ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากการดำเนินชีวิตในปัจจุบันผู้คนต่างต้องประสบกับอุปสรรคหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคในด้านการทำงาน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความคาดหวัง และสิ่งอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและขัดขวางการดำเนินชีวิตจนส่งผลให้บุคคลไม่อาจประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตได้ หากบุคคลนั้นไม่สามารถปรับตัวรับมือและฝ่าฟันให้ผ่านพ้นอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากบุคคลไม่สามารถแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรคได้อย่างเหมาะสมแล้ว อาจส่งผลให้บุคคลผู้นั้นตัดสินใจทำสิ่งที่อาจเป็นการสร้างปัญหาให้ยุ่งยากมากขึ้น เช่น ดื่มสุรา ใช้สารเสพติด ทะเลาะวิวาท ก่อความรุนแรง ก่ออาชญากรรม หรือแม้แต่การเลือกจบชีวิตของตนเองและคนใกล้ชิดลง (ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล, 2541:1) แต่หากบุคคลรับรู้ปัญหาอุปสรรคนั้นแล้วสามารถยอมรับ ปรับตัววางแผนในการเผชิญกับปัญหานั้น และมีความอดทนอย่างไม่ย่อท้อในการแก้ไขและเผชิญกับปัญหา ย่อมส่งผลให้สามารถเอาชนะและผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นได้ด้วยดี ดังตัวอย่างจากงานวิจัยชิ้นหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับพนักงานขายประกันชีวิตในบริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่ง พบว่าพนักงานที่ทำยอดขายได้ดีและสามารถอยู่กับบริษัทได้นาน คือพนักงานที่เป็นคนมองโลกในแง่ดี พนักงานกลุ่มนี้จะไม่ท้อใจเมื่อไปขายประกันแล้วลูกค้าไม่ซื้อ ไม่สนใจ แต่ยังคงมุ่งมั่นที่จะพยายามขายลูกค้ารายต่อไปให้ได้ ขณะที่พนักงานอีกกลุ่ม

หนึ่งซึ่งเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย มักจึงลาออกไปตั้งแต่ปีแรก หลังจากที่ไม่สามารถทำยอดขายได้อย่างที่หวังไว้ (กรมสุขภาพจิต, 2543:15)

ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการรับรู้และตอบสนองต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต รวมถึงความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคนั้นให้ผ่านพ้นไปได้ ตามแนวความคิดของสโตลทซ์ (Stoltz, 1997:7) ระบุไว้ว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) สามารถบอกถึงความอดทน ความพากเพียรพยายาม และความสามารถในการผ่านพ้นความยากลำบาก พร้อมทั้งพยากรณ์ได้ว่าใครจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคและใครจะพ่ายแพ้ ช่วยพยากรณ์ได้ว่าใครจะทำงานได้และมีศักยภาพมากกว่ากันและใครจะล้มเหลวในเวลาอันสั้น รวมทั้งสามารถพยากรณ์ได้ว่าใครจะล้มเลิกการทำงานและใครจะประสบความสำเร็จ และนอกจากนี้ สโตลทซ์ (Stoltz, 1997:15) ยังได้แบ่งลักษณะของบุคคลเมื่อเผชิญปัญหาโดยเทียบเคียงกับนักไต่เขาไว้ 3 แบบ ได้แก่ พวกยอมหยุดเดินทางเมื่อเผชิญปัญหาหรือพวกยอมแพ้ (the quitter) พวกหยุดพักพิงเมื่อได้ที่เหมาะสม (the camper) และผู้ที่รุกไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง โดยไม่ย่อท้อกับอุปสรรค หรือปัญหานั้น (the climber) ซึ่งบุคคลทั้งสามกลุ่มย่อมประสบผลสำเร็จในการเผชิญกับปัญหาที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีการรับรู้ต่อปัญหาในมุมมองที่แตกต่างกัน มีความอดทน เพียรพยายามในการเผชิญกับปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างกัน

การพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในครั้งนี้ จึงอาจช่วยเป็นแนวทางในการจำแนกกลุ่มและระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของบุคคลอันจะช่วยให้เข้าใจคุณลักษณะของแต่ละบุคคลเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน และเป็นข้อมูลเพื่อช่วยในการวางแผนพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่มีคุณภาพสำหรับประเมินตนเอง

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ในด้าน

1. ความเชื่อมั่น
2. ความตรงเชิงโครงสร้าง
3. ความแตกต่างของคะแนนจากแบบประเมิน

ที่ทำการพัฒนาขึ้นกับตัวแปรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คนวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี ที่ทำงานอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 927,661 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละองค์กร ซึ่งแบ่งตามสัดส่วนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามหน่วยงานที่ต้องการเก็บข้อมูลได้ 384 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของ Dr. Paul Stoltz ประกอบด้วยข้อคำถามที่วัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมหรือจัดการอุปสรรค (Control; C) ความสามารถในการวิเคราะห์จุดเริ่มต้นของปัญหาและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบปัญหา (Origin and Ownership; Or and Ow) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิต (Reach; R) และความสามารถในการทนทานต่อปัญหาหรืออุปสรรค (Endurance; E) จำนวน 10 สถานการณ์ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วย เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยมาก เห็นด้วยมากที่สุด

ขั้นตอนการสร้างแบบประเมิน มีดังนี้

1. กำหนดขอบเขตและความมุ่งหมายในการสร้างแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ)
2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน 15 สถานการณ์ ประเมิน 5 ด้านที่เป็นองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จากนั้นส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นนักจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาปรับข้อคำถามของแบบ

ประเมินตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จาก 15 สถานการณ์ เหลือเพียง 10 สถานการณ์

3. นำแบบประเมินไปทำการทดลองใช้ (try out) ในกลุ่มข้าราชการและพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 60 คน และทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินโดยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบประเมิน โดยใช้วิธีของครอนบาช แอลฟา (Cronbach's Alpha Reliability)

4. จากนั้นนำแบบประเมินมาปรับข้อคำถามและได้แบบประเมินฉบับจริงโดยมีข้อคำถามทั้งหมด 10 สถานการณ์ ประเมิน 5 ด้านของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

5. เก็บข้อมูลอีกครั้งและวิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดย factor analysis

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

การพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 370 คน ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศชายและหญิง มีอายุ 20-60 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 25-29 ปี รองลงมาคือ 30-34 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงถึงอนุปริญญา และสูงกว่าปริญญาตรี มีสถานภาพสมรสส่วนใหญ่ และยังคงอยู่ด้วยกันส่วนใหญ่ เป็น พนักงานโรงงาน/บริษัทเอกชน รองลงมาเป็น พนักงานรัฐวิสาหกิจและข้าราชการ ตามลำดับ ตำแหน่งงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปฏิบัติการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 5,001-15,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่เคยเปลี่ยนงาน รองลงมาเปลี่ยนงานมากกว่า 2 ครั้ง ความพึงพอใจในงานปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ก่อนข้างพึงพอใจและพึงพอใจมากรองลงมา ส่วนใหญ่คิดว่าหัวหน้างานพึงพอใจต่องานที่ปฏิบัติอยู่ในระดับก่อนข้างพึงพอใจ ส่วนใหญ่ได้รับค่าชมเชย/รางวัลจากหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานส่วนใหญ่ มีเป็นบางครั้ง และมีรางวัลหรือความภาคภูมิใจในชีวิต ด้านศาสนาหรือความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติส่วนใหญ่ มี/ปฏิบัติ ด้านปัญหาสุขภาพที่รุนแรงพบว่าส่วนใหญ่ไม่มี

การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

ค่าสถิติพื้นฐานของแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ)

พบว่าค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 107 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 180 คะแนน ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 140.50 คะแนน มัชยฐานเท่ากับ 140.50 ฐานนิยมเท่ากับ 138 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.43 และแบบประเมินนี้มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธี ครอนบาช แอลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.77

หาค่าความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ของแบบประเมิน โดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) พบว่าแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟัน

อุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) วิเคราะห์ออกมาได้ 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีค่า Eigenvalue มากกว่า 1.00 องค์ประกอบแรกมีค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) เท่ากับ 22.97 ขณะที่ทั้ง 8 องค์ประกอบมีค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) เท่ากับ 61.20 และแต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยข้อคำถาม ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งแสดงถึงแบบประเมินนี้สามารถวัดปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) ได้

ตารางที่ 1 แสดงข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ข้อคำถาม
1	5.1, 1.1, 6.1, 8.1, 9.1, 4.1, 2.1, 10.1, 7.1, 3.1
2	8.4, 10.4, 9.4, 6.4, 5.4, 7.4
3	9.3, 9.2, 10.2, 1.03, 8.3, 8.2, 7.2
4	5.3, 4.3, 5.2, 6.3, 4.2
5	3.4, 3.2, 3.3, 4.4
6	2.2, 2.3, 2.4, 1.3
7	1.2, 6.2, 1.4
8	7.3

การวิเคราะห์ความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ใช้ T-test หรือ F-test ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่พบความแตกต่างกัน

ตัวแปร	จำนวน	Mean	S.D.	F	Sig.
ความพอใจในงานปัจจุบัน	พึงพอใจมาก	146	143.42	5.86	.003
	ค่อนข้างพึงพอใจ	206	137.77		
	ไม่พึงพอใจ	18	137.06		
เพศ	ชาย	129	138.55	.61	.04
	หญิง	241	141.58		

จากตารางที่ 2 พบว่าตัวแปรเพศ และความพอใจในงานปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพอใจในงานปัจจุบันมีความ

แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่อ่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้ที่มีความพอใจในงานปัจจุบันมากมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างจากผู้ที่ค่อนข้างพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน

ความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
พึงพอใจมาก	-	4.65*	6.36
ค่อนข้างพึงพอใจ		-	1.72
ไม่พึงพอใจ			-

* $p \leq .05$

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบของ AQ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการควบคุมหรือจัดการอุปสรรค (Control; C) ความสามารถในการวิเคราะห์จุดเริ่มต้นของปัญหาและการมีส่วนร่วม

ร่วมรับผิดชอบปัญหา (Origin and Ownership; Or and Ow) ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิต (Reach; R) และความสามารถในการทนทานต่อปัญหาหรือ อุปสรรค (Endurance; E) กับข้อมูลทั่วไปพบความแตกต่างดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบ Control; C

ตัวแปร	จำนวน	Mean	S.D.	F	Sig.	
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	2	26.50	.71	2.98	.01
	ม.ต้น	10	28.30	9.76		
	ม.ปลาย/ปวช.	41	27.22	8.05		
	ปวส./อนุปริญญา	58	27.21	6.16		
	ปริญญาตรี	212	30.00	7.56		
	สูงกว่าปริญญาตรี	47	31.70	7.45		
อาชีพ	ราชการ	72	32.04	7.57	4.46	.004
	รัฐวิสาหกิจ	83	29.08	8.07		
	ธุรกิจส่วนตัว	30	30.40	6.54		
	พจน.โรงงาน/บริษัทเอกชน	185	28.36	7.24		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน	18	27.28	6.02	2.51	.04
	5,001-15,000 บาท/เดือน	172	28.63	7.39		
	15,001-25,000 บาท/เดือน	56	31.84	7.85		
	25,001-40,000 บาท/เดือน	56	29.09	7.44		
	สูงกว่า 40,001 บาท/เดือน	68	30.18	7.82		

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มประกอบ Control; C (ต่อ)

ตัวแปร		จำนวน	Mean	S.D.	F	Sig.
ความพึงพอใจ ในการทำงาน	พึงพอใจมาก	146	30.96	8.30	7.20	.001
	ค่อนข้างพึงพอใจ	206	28.67	6.88		
	ไม่พึงพอใจ	18	25.11	5.87		
ความพึงพอใจ ของหัวหน้างาน	พึงพอใจมาก	52	31.46	7.44	4.52	.011
	ค่อนข้างพึงพอใจ	290	29.34	7.36		
	ไม่พึงพอใจ	28	26.21	8.75		
การชมเชยหรือ รางวัลจาก เพื่อนร่วมงาน หรือหัวหน้างาน	ไม่เคย	70	28.20	7.83	4.13	.017
	บางครั้ง	262	29.28	7.45		
	บ่อยๆ	38	32.47	7.13		
ความภูมิใจ	ไม่มี	170	27.85	7.31	.89	.00
	มี	200	30.72	7.52		
ศาสนาหรือความเชื่อ ที่ยึดถือปฏิบัติ	ไม่มี	10	24.00	8.58	4.81	.01
	มีแต่ไม่ค่อยปฏิบัติ	89	28.13	7.89		
	มีและปฏิบัติ	271	30.02	7.30		
	เคร่งครัด	0	0	0		

จากตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนในองค์ประกอบ ด้านความสามารถในการควบคุมและจัดการอุปสรรค (Control; C) พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน ความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน ความพึงพอใจของหัวหน้างานต่อการทำงานปัจจุบัน รางวัลที่

เคยได้รับจากการทำงาน ความภาคภูมิใจในชีวิตและศาสนา หรือความเชื่อ มีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องมีการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไป แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	ม.ต้น	ม.ปลาย/ปวช.	ปวส./อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ประถมศึกษา	-	-1.80	-0.72	-0.71	-3.50	-5.20
ม.ต้น		-	1.08	1.09	-1.70	-3.40
ม.ปลาย/ปวช.			-	.01	-2.78	-4.48
ปวส./อนุปริญญา				-	-2.79	-4.50*
ปริญญาตรี					-	-1.71
สูงกว่าปริญญาตรี						-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี Scheffe's Method ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบโดยวิธี Tukey's Honestly Significant Difference พบว่าผู้จบการศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านอาชีพ

อาชีพ	รับราชการ	รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจส่วนตัว	พจนง.โรงงาน/บริษัทเอกชน
รับราชการ	-	2.96	1.642	3.69*
รัฐวิสาหกิจ		-	-1.32	.73
ธุรกิจส่วนตัว			-	2.04
พจนง.โรงงาน/บริษัทเอกชน				-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 6 แสดงถึงผู้ที่รับราชการมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างจากผู้ทำงานในอาชีพพนักงานโรงงานหรือ

บริษัทเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้	ต่ำกว่า 5,000	5,001-15,000	15,001-25,000	25,001-40,000	สูงกว่า 40,001
	บาท/เดือน	บาท/เดือน	บาท/เดือน	บาท/เดือน	บาท/เดือน
ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน	-	-1.35	-4.56	-1.81	-2.90
5,001-15,000 บาท/เดือน		-	-3.21*	-.46	-1.55
15,001-25,000 บาท/เดือน			-	2.75	1.66
25,001-40,000 บาท/เดือน				-	-1.09
สูงกว่า 40,001 บาท/เดือน					-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 7 เมื่อเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี Scheffe's Method ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบโดยวิธี Tukey's Honestly Significant Difference พบว่าผู้มีรายได้อ่อน

เดือนอยู่ระหว่าง 5,001-15,000 บาท/เดือน มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างจากผู้มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001-25,000 บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน

ความพึงพอใจในการทำงานปัจจุบัน	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
พึงพอใจมาก	-	2.28*	5.85*
ค่อนข้างพึงพอใจ		-	3.56
ไม่พึงพอใจ			-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 8 แสดงถึงความพึงพอใจในการทำงานมากมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างจากผู้ที่ไม่พึงพอใจในการทำงาน

ทำงานและแตกต่างกับผู้ที่ไม่พึงพอใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านหัวหน้างานพึงพอใจกับการทำงานของท่าน

ความพึงพอใจของหัวหน้าในการทำงานปัจจุบัน	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
พึงพอใจมาก	-	2.12	5.23*
ค่อนข้างพึงพอใจ		-	3.13
ไม่พึงพอใจ			-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 9 แสดงถึงความพึงพอใจของหัวหน้างานที่มีต่อการทำงาน พบว่าผู้ที่หัวหน้างานพึงพอใจมากมีค่า

คะแนนเฉลี่ยแตกต่างจากผู้ที่ไม่พึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 10 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านรางวัลที่ได้รับจากการทำงาน

รางวัลจากการทำงาน	ไม่เคย	บางครั้ง	บ่อย ๆ
ไม่เคย	-	-1.08	-4.27*
บางครั้ง		-	-3.20
บ่อย ๆ			-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 10 แสดงถึงผู้ที่ไม่เคยได้รับรางวัลจากการทำงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่ได้รับรางวัลบ่อยๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านศาสนาและความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติ

ศาสนาและความเชื่อ	ไม่มี	มีแต่ไม่ค่อยปฏิบัติ	มีและปฏิบัติ
ไม่มี	-	-4.14	-6.02*
มีแต่ไม่ค่อยปฏิบัติ		-	-1.88
มีและปฏิบัติ			-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 11 แสดงถึงผู้ที่ไม่มีศาสนาและความเชื่อมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่มีศาสนาและความเชื่อและปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบด้านสาเหตุของปัญหาและความรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership; O)

ตัวแปร	จำนวน	Mean	S.D.	F	Sig.
ความพอใจของหัวหน้างาน					
พึงพอใจมาก	52	34.27	4.47	3.72	.03
ค่อนข้างพึงพอใจ	290	32.82	3.97		
ไม่พึงพอใจ	28	32.04	3.32		

จากตารางที่ 12 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนในองค์ประกอบด้านสาเหตุของปัญหาและความรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership; O) พบว่าผู้ที่หัวหน้างานพึงพอใจในการทำงานมากมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่หัวหน้างานค่อนข้างพึงพอใจ และผู้ที่หัวหน้างานไม่พึงพอใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องมีการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไป แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านหัวหน้างานพึงพอใจกับการทำงานของท่าน

ความพึงพอใจของหัวหน้าในการทำงานปัจจุบัน	พึงพอใจมาก	ค่อนข้างพึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
พึงพอใจมาก	-	1.45*	2.23*
ค่อนข้างพึงพอใจ		-	.78
ไม่พึงพอใจ			-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 13 เมื่อเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี Scheffe's Method ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบโดยวิธี Tukey's Honestly Significant Difference พบว่าผู้ที่หัวหน้างานพึงพอใจ

ในการทำงานมากมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่หัวหน้างานค่อนข้างพึงพอใจ และผู้ที่หัวหน้างานไม่พึงพอใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบ Reach; R

ตัวแปร		จำนวน	Mean	S.D.	F	Sig.
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	2	31.50	2.12	3.44	.00
	ม.ต้น	10	36.70	8.87		
	ม.ปลาย/ปวช.	41	36.68	8.68		
	ปวส./อนุปริญญา	58	37.66	6.80		
	ปริญญาตรี	212	33.71	7.26		
	สูงกว่าปริญญาตรี	47	34.13	7.50		
สถานภาพ	โสด	162	33.49	7.03	2.64	.03
	หย่าร้าง	18	34.44	7.73		
	หม้าย	4	32.25	3.59		
	คู่ อยู่ด้วยกัน	173	35.91	7.94		
	คู่ แยกกันอยู่	13	37.15	6.93		
การเปลี่ยนงาน	ไม่เคย	127	34.18	7.50	2.99	.03
	เคย 1 ครั้ง	85	36.71	7.95		
	เคย 2 ครั้ง	68	33.34	7.14		
	มากกว่า 2 ครั้ง	90	34.90	7.28		

จากตารางที่ 14 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนในองค์ประกอบด้านผลกระทบที่จะมาถึง Reach พบว่า ระดับการศึกษา ผู้จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ที่มีสถานภาพโสดมีค่า

คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่มีสถานภาพ คู่ อยู่ด้วยกัน ผู้ที่เคยเปลี่ยนงาน 1 ครั้ง มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่เคยเปลี่ยนงาน 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องมีการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไป แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	ม.ต้น	ม.ปลาย/ปวช.	ปวส./อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ประถมศึกษา	-	-5.20	-5.18	-6.16	-2.21	-2.63
ม.ต้น		-	.02	-0.96	2.99	2.57
ม.ปลาย/ปวช.			-	-0.97	2.97	2.56
ปวส./อนุปริญญา				-	3.94*	3.53
ปริญญาตรี					-	-0.42
สูงกว่าปริญญาตรี						-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 15 แสดงถึงผู้จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาชั้นสูงหรืออนุปริญญา มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านสถานภาพ

สถานภาพ	โสด	หย่าร้าง	หม้าย	คู่ อยู่ด้วยกัน	คู่ แยกกันอยู่
โสด	-	-0.957	1.24	-2.42*	-3.67
หย่าร้าง		-	2.19	-1.46	-2.71
หม้าย			-	-3.66	-4.90
คู่ อยู่ด้วยกัน				-	-1.25
คู่ แยกกันอยู่					-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 16 เมื่อเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี Scheffe's Method ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบโดยวิธี Tukey's Honestly Significant Difference พบว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่มีสถานภาพ คู่ อยู่ด้วยกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 17 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านการเปลี่ยนงาน

การเปลี่ยนงาน	ไม่เคย	เคย 1 ครั้ง	เคย 2 ครั้ง	มากกว่า 2 ครั้ง
ไม่เคย	-	-2.53	.84	-0.72
เคย 1 ครั้ง		-	3.37*	1.81
เคย 2 ครั้ง			-	-1.56
มากกว่า 2 ครั้ง				-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 17 เมื่อเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี Scheffe's Method ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบโดยวิธี Tukey's Honestly

Significant Difference พบว่าผู้ที่เคยเปลี่ยนงาน 1 ครั้ง มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่เคยเปลี่ยนงาน 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบ Endurance; E

ตัวแปร		จำนวน	Mean	S.D.	F	Sig.
เพศ	ชาย	129	41.77	5.87	.28	.000
	หญิง	241	44.20	5.50		
อาชีพ	ราชการ	72	42.99	5.67	2.74	.04
	รัฐวิสาหกิจ	83	43.37	5.50		
	ธุรกิจส่วนตัว	30	40.77	5.58		
	พนง.โรงงาน/บริษัทเอกชน	185	43.91	5.82		
การเปลี่ยนงาน	ไม่เคย	127	43.82	4.97	4.03	.008
	เคย 1 ครั้ง	85	44.61	5.23		
	เคย 2 ครั้ง	68	42.97	6.14		
	มากกว่า 2 ครั้ง	90	41.80	6.57		

จากตารางที่ 18 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนในองค์ประกอบด้านความทนทานต่อความยืดหยุ่นของปัญหา (Endurance; E) พบว่า เพศมีความแตกต่าง อาชีพผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่ เป็นพนักงานโรงงานหรือพนักงานบริษัทเอกชน และการเปลี่ยน

งานผู้ที่เคยเปลี่ยนงาน 1 ครั้งมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างจากผู้ที่เคยเปลี่ยนงานมากกว่า 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องมีการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไป แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านอาชีพ

อาชีพ	รับราชการ	รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจส่วนตัว	พนง.โรงงาน/บริษัทเอกชน
รับราชการ	-	-.39	2.22	-.92
รัฐวิสาหกิจ		-	2.61	-.54
ธุรกิจส่วนตัว			-	-3.14*
พนง.โรงงาน/บริษัทเอกชน				-

*p ≤ .05

จากตารางที่ 19 เมื่อเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี Scheffe's Method ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบโดยวิธี Tukey's Honestly

Significant Difference พบว่าผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวมีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกับผู้ที่ เป็นพนักงานโรงงานหรือพนักงานบริษัทเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 20 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านการเปลี่ยนงาน

การเปลี่ยนงาน	ไม่เคย	เคย 1 ครั้ง	เคย 2 ครั้ง	มากกว่า 2 ครั้ง
ไม่เคย	-	-0.79	.85	2.02
เคย 1 ครั้ง		-	1.64	2.81*
เคย 2 ครั้ง			-	1.17
มากกว่า 2 ครั้ง				-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 20 แสดงถึงผู้ที่เคยเปลี่ยนงาน 1 ครั้ง มีค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างจากผู้ที่เคยเปลี่ยนงานมากกว่า 2 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

แบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่ทำการพัฒนานั้นประกอบด้วยข้อคำถามเหตุการณ์ 10 เหตุการณ์ โดยแต่ละเหตุการณ์มีคำถามย่อย 4 ข้อ จำแนกออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการควบคุมและจัดการ (Control) ด้านสาเหตุของปัญหาและความรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership) ด้านผลกระทบที่มาถึง (Reach) และ ด้านความทนทานต่อความยืดหยุ่นของปัญหา (Endurance)

จากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการแบบครอนบาช แอลฟา (Cronbach's Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับคือ .77 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบประเมินชุดนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นในระดับสูง โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาของ Fisher & Corcoran (สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์, 2546:133)

จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนตามโครงสร้างด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) พบว่าแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) วิเคราะห์ออกมาได้ 8 องค์ประกอบ และมีค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) เท่ากับ 61.20 ซึ่งแสดงถึงแบบประเมินนี้สามารถวัดปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient; AQ) ได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปร พบว่ามีตัวแปรที่เกี่ยวข้องต่อระดับคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวม คือตัวแปรเพศหญิง ความพอใจในการทำงานปัจจุบันระดับมาก และการมีความภาคภูมิใจ

โดยตัวแปรดังกล่าวจะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในภาพคะแนนรวม เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบรายด้าน พบว่าด้านการควบคุมจัดการ (Control; C) มีตัวแปรระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี ลักษณะอาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001-25,000 บาท ความพอใจในงานระดับมาก การประเมินความพึงพอใจของหัวหน้างานต่อการทำงานของตนเองในระดับมาก การได้รับรางวัลจากการทำงานบ่อยๆ การมีความภาคภูมิใจในชีวิต การมีศาสนาหรือความเชื่อที่ยึดถือและปฏิบัติ จะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในองค์ประกอบด้านการควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านสาเหตุของปัญหาและความรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership; O) พบว่าตัวแปรด้านความพึงพอใจของหัวหน้างานระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับก่อนข้างพึงพอใจและไม่พึงพอใจ ด้านผลกระทบที่มาถึง (Reach; R) พบว่าตัวแปรการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับปริญญาตรี และ ตัวแปรด้านการเคยเปลี่ยนงาน 1 ครั้งมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่เคยเปลี่ยนงานมากกว่า 2 ครั้ง ด้านความทนทานต่อความยืดหยุ่นของปัญหา (Endurance; E) ตัวแปรเพศหญิง ตัวแปรอาชีพพนักงานโรงงาน หรือเอกชนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าธุรกิจส่วนตัวและตัวแปรประสบการณ์เคยเปลี่ยนงาน 1 ครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่เคยเปลี่ยนงานมากกว่า 2 ครั้ง

ตัวแปรเพศหญิงด้วยลักษณะวัฒนธรรมไทยที่มีการอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังทัศนคติให้เพศหญิงมีความอดทนอดกลั้นต่อความกดดันมากกว่าชาย ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของความเข้มแข็งของบุคคลในเชิงความสามารถในการปรับตัวต่อความเครียดซึ่งแสดงออกทางทัศนคติ ความเชื่อ และการประพฤติปฏิบัติ และเป็นแหล่งที่ทำหน้าที่ต่อต้านกับสถานการณ์ความเครียดในชีวิต (Kosaba, 1982:24) อีกทั้งในปัจจุบันมี

การเปิดโอกาสในการศึกษาและสังคมอย่างกว้างขวาง เพศหญิงจึงมีโอกาสเปิดรับสิ่งใหม่ๆ จึงเป็นไปได้ว่าทำให้มีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่สูงกว่าชาย

สำหรับตัวแปรด้านความพอใจในการทำงานระดับมาก ความเห็นต่อความพึงพอใจของหัวหน้างานในระดับมาก การได้รับรางวัลหรือคำชมเชยจากเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างาน การมีความภาคภูมิใจในชีวิต และการมีศาสนาหรือความเชื่อ ยึดถือและปฏิบัติ พบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งสโตรทซ์ได้อธิบายว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จะมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของงาน ทักษะที่ต้องงานในทางบวก มีผลต่อความสุข แรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่างๆ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548:22-23) นอกจากนี้จากแนวความคิดเรื่องความเข้มแข็งอดทนซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ได้อธิบายว่าเป็นลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในความจริงของชีวิต เห็นความสำคัญและคุณค่าของสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ และมีความตั้งใจจริงในการกระทำ มีความอดกลั้นอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ สามารถควบคุมทั้งบุคคลและสถานการณ์ให้เป็นไปตามเป้าหมายในชีวิตได้สำเร็จด้วยความรับผิดชอบ และมีความมุ่งมั่นในบทบาทของตนเอง ต่อสังคม ต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น พยายามเรียนรู้ตนเองอยู่เสมอ สามารถเข้าใจตนเองได้ดี มีความกระตือรือร้น พยายามเรียนรู้อย่างมีความสุข (รัตนตนา อัญญ, 2545:11) ดังนั้นด้วยลักษณะดังกล่าวจึงเป็นไปได้ว่า บุคคลที่มีความสามารถเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงย่อมจะมี ความพอใจจากผลการทำงานของตน มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จหรือผลงานของตนเองตามมา

สำหรับตัวแปรด้านศาสนาความเชื่อที่ยึดถือและการปฏิบัติเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า หากบุคคลมีความเชื่อทางศาสนา ยึดมั่นพร้อมทั้งมีการปฏิบัติด้วยแล้ว เมื่อเวลาเผชิญปัญหาอุปสรรค หรือวิกฤติในชีวิต ย่อมมีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้ไม่เกิดความท้อแท้ ลี้หลังแล้ว ยังช่วยชี้นำให้ผู้ที่ปฏิบัติ เข้าใจถึงความจริงของวิถีชีวิต โดยเฉพาะในทางศาสนาพุทธที่เรียกว่า ไตรลักษณ์คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันจะทำให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งต่อสิ่งต่างๆ ทั้งปวง (จำลอง และพริ้มเพรา ดิษยวณิช, 2545:212) นอกจากนี้แนวคิด

จิตวิทยาการมองโลกในแง่ดี (Seligman, 2000:11) กล่าวว่า การมีความเชื่อทางศาสนา จะช่วยให้บุคคลมีสติที่จะดำเนินชีวิตได้ด้วยความสุข และอดทนฝ่าฟันวิกฤติชีวิตได้

โดยสรุปแล้วแบบประเมินความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ สามารถใช้ประเมินตนเองได้ด้วยเวลาอันสั้นเพียง ข้อคำถามมีไม่มาก และจากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นและการวิเคราะห์ความแปรปรวนตรงตามโครงสร้าง รวมทั้งจากการวิเคราะห์ตัวแปร พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับระดับคะแนนเฉลี่ยทั้งต่อภาพคะแนนรวม และคะแนนเฉลี่ยในรายองค์ประกอบ โดยมีแนวโน้มที่สอดคล้องกันจึงพอจะสรุปได้ว่า แบบประเมินที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้วัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้ด้วยความเชื่อมั่นสูงพอสมควร อย่างไรก็ตามผู้นำแบบประเมินไปใช้ควรตระหนักถึงข้อจำกัดด้วย กล่าวคือ ผลการประเมินเป็นเพียงเครื่องบ่งชี้ระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในช่วงต่างๆ เนื่องจากความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ตกอยู่บนคะแนนความต่อเนื่องการแบ่งระดับ ไม่ใช่สิ่งที่เป็นขาว หรือดำ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว นอกจากนี้แบบประเมินนี้เหมาะสำหรับใช้ในกลุ่มคนในวัยทำงาน และยังไม่ได้จัดทำ เกณฑ์ปกติสำหรับคนไทย จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินโดยสังเขป ที่วัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคตามองค์ประกอบ และแนวคิดที่กำหนดไว้เท่านั้น และเป็นการเรียนรู้ เข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ให้ได้แนวทางว่าควรปรับปรุงพัฒนาในด้านใดให้ดีขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้ตอบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์ กรมสุขภาพจิต. 2543.
- จำลอง ดิษยวณิช, พริ้มเพรา ดิษยวณิช. ความเครียดความวิตกกังวลและสุขภาพ. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์. 2545.
- ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. AQ อึดเกินพิภัด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมการพิมพ์. 2548.
- ประเวช ต้นดิพัฒน์สกุล. ฝ่าวิกฤติชีวิตด้วยการปรึกษา. เชียงใหม่ : กองบรรณาธิการ ศูนย์พัฒนาวิชาการ การปรึกษาเรื่องเอดส์ กรมสุขภาพจิต. 2541.

รัตนटना อัญญ. ความเข้มแข็งอดทนและความเครียดของสมาชิก ครอบครัว ผู้ป่วยที่รักษาในหอผู้ป่วยหนักโรคหัวใจ. [การค้นคว้าอิสระ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช]. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2545.

วีระวัฒน์ ปันนิตามย์. เขาวนอารมณ์ (EQ) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จในชีวิต. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซ์-เปอร์เน็ท จำกัด. 2543.

สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ. คู่มือการวัดทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เมดิคัล มีเดีย. 2545.

Kobasa, S.C. The hardy personality: Toward a social psychology of stress and health. In G.S. Sander & J. Sule (Eds.), Social psychology of health and illness, London, Lawrence Erlbaum Associates (pp.3-29). New York: The State University of New York Press. 1982.

Seligman, M.E.P. and Csikszentmihalyi, M. Positive Psychology: An Introduction. American Psychologist, 25(1), 5-14. 2000.

Stoltz, P. G. Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities. United State of America: John Wiley & Sons, 1997.

Abstract

The Development of the Thai Adversity Quotient Screening Test

Nipha Chompunuch* Wannasiri Panyo** Siree Udomphol***

* B.Sc. (Psychology)

** M.Sc. (Industrial and Organizational Psychology)

*** M.Sc. (Clinical Psychology)

Objective : The purpose of this study was to develop Thai Adversity Quotient Screening Test as a self-rating test, having adequate construct validity and reliability.

Method : The samples were 370 employees of age 20 to 60 years in Chiangmai province. The Thai Adversity Quotient Screening Test was developed from four dimensions: control, ownership, reach and endurance, based on adversity quotient definition.

Result : The result of this study showed that the reliability of the Alpha coefficients of total test was 0.77. The construct validity of all factors was 61.20. Some personal characteristics of the samples showed the significantly different mean scores of the adversity quotient as whole and those on the four main structures

Conclusion : The result suggested that the Thai Adversity Quotient screening test should be efficient and useful as a self-rating test to measure an individual's style of responding to adverse situation.

Key words : Thai Adversity Quotient Screening Test, AQ